

(жалғасы) Өндірістегі әйелдер еңбегі

Ал Захарованың юмсомол - жасар бригадасы айына 4500 кг. мыс үнемдеп отырды. Негізінен, әйел еңбеккерлердің арқасында 1942 – жылы Бүкілодақтық социалистік жарыстың қорытындысы бойынша Кәсіптік Одақтардың Бүкілодақтық Орталық Кеңесі мен КСРО Түсті металлдар Халкомының ауыспалы Қызыл туы мен «КСРО түсті металлдар өндірісінің үздік байыту фабрикасы» атағын молибден фабрикасы мен мыс зауыдының гидрожортусына беріледі. Соғыс жылдары әйелдер назік табиғаттарына сай келмейтін қандай мамандықтарды амалсыз игерсе де, ол өндірістік шикілдің қалыпты жұмыс істеуін ер адамдардан кем қамтамасыз еткен жоқ. Сол кездегі ауыр да, күнгірт шақ туралы тыл ардагері Тұрсынбала әже толғана әңгімелейді: "Соғыс жылдары күніне 12 сағат жұмыс істеуге тура келді. Жұмыс өте ауыр болды. Үлкен бункерлерді қолмен тиеу, вагондарды концентраттардан тазалау, күніне бірнеше тонналарды аудару онайға соққан жоқ. Біз өз қолымызбен Женісті жақындататынымызға сендік. Ол уақытта әйелдерді декреттік демалысқа жібермейтін. "Бәрі де майдан үшін, бәрі де жеңіс үшін" дей жүріп, әйелдер ұрпақты дүниеге әкелуге де үлгеріп жатты. (Соғысқа байланысты бекітілген еңбек тәртібі бойынша аяғы ауыр әйелдер босанардан 35 күн бұрын және босанғаннан кейін 28 күн ғана жұмыстан босатылатынды). Мен тұңғышымды 1942 жылы өмірге әкелдім. Баламмен бір күнде отыра аямадым. Екінші ұлым Серікті металлургиялық цехта, екі пештің ортасында тудым. Бұл 1946-ның ақпаны болатын.

Таза ауаның орнына сабым күкірт газымен тыныстады. Баламның кіндігін белдіктің айыл басымен кестік". Тұрсынбала Әбеуова металлургия цехында 31 жыл еңбек етіп, 1972 жылы зейнеткерлікке шықты. Бүгінде Тұрсынбала әженің 6 баласы, 13 немересі, 5 шөбересі бар. Бүгінде "Балқаштүстіметалл" ӨБ еңбек ардагері, тәжірибелі балқытушы С. Нақыпбековті металлургия цехының ұлы деп атауға болады. Ұлы Женістің басты себептерінің бірі де осы Кеңестік әйелдердің адам төзгісіз жағдайда өткен ерен еңбектері еді.

Шығыс Қазақстан шахтерлері. Әйелдер бригадасы. Шахтеры Достық Койрада. Жеміс бригадасы.

(жалғасы) Өндірістегі әйелдер еңбегі

Балқаш қаласының әйелдеріне Өндірістегі ерлеріміз бен туысқандарымыздың орнын босатып беріңіз!

Маусымның 22 күні фашистік агрессорлар біздің елімізді еріксіз соғысқа тартты. Әрине, бның соғыс фашистерді көрге біржола көметін болады. Ісіміздің әділ екенін біз жақсы білеміз. Совет халқы өзінің қасиетті жерін фашистердің табанына тапталмайды. Мыс қаласының әрбір әйелдері отан қорғау керегіне жұмсалатын материалдарды неғұрлым көп өндіру ісіне көмектесетін кезі келді. Бүкіл совет халқы отан үшін ұлы соғысқа аттанды. Бұл соғыста біздің Қызыл Армиямыз бен флотымызға Балқаш мысы өте қажет. Сондықтан да біздің әрқайсысымыз бөгелместен, ойланбастан тек өзіміз ғана емес, барлық семьямызбен құрбандықтардың қандайына болса шыдап, өз отанымызды қорғауда жауға қирата соққы беру үшін неге болса да төзуге тиістіміз. Біз совет шекарасын қорғауда тізеден қан кешіп, ерлік күрес жүргізіп жатқан өзіміздің адал ұлдарымызды мақтаныш етеміз. Біз, актив әйелдер, аналар мен қарындасстар мыс қаласындағы барлық әйелдерді майдандағы және тылдағы ерлерімізге көмек көрсетуге, егер мобилизация бола қалған күнде станоктар мен агрегаттарда олардың орнын басуға дайын болуға шақырамыз.

Біз сіздерді тоқарлық, электрлік, флотаторлық, слесарлық, жүзгіштік, машинистік мамандық алу үйірмесіне, запастағы сестра мамандығын алу үшін Қызыл крест мектептеріне жазылуға шақырамыз. Біз өзіміздің осы шақыруымызға Балқаштағы әйелдер қызу үн қосады деп сенеміз. Біздің туысқан Қызыл Армиямыз бен Соғыс-Теңіз Флоты жасасын!

Біздің сүйікті көсеміміз, ұстазымыз және досымыз ұлы Сталин жасасын!

Инженер-техник қызметкерлер әйелдерінің кеңесі:

А.И. Виницкая	Р.А. Марголина
И.С. Чвако	А.А. Куденко
Ф.М. Афанасенко	Т.И. Дроздова
Т.Т. Гринько	К.А. Соломина
В.А. Алейкина	Е. Өзбекова
Л.Г. Кадерметова	Г.А. Сакалская
Е. Сикшидина	

«Балқаш жұмысшысы» газетінен 1941 ж. 26 маусым

(жалғасы) **Өндірістегі әйелдер еңбегі**

Қазақ әйелдері арасынан шыққан тұңғыш инженер-металлург, мемлекет қайраткері Мәдина Қожбанқызы Бегалиева 1899 жылы 19 наурызда Батыс Қазақстан облысы Бөкей ордасы ауданына қарасты Қылқанды ауылында дүниеге келген. 1935 жылы бүкілодақтық өнеркәсіп академиясын инженер - металлург мамандығы бойынша бітіріп, 1935 - 1944 жылдары Балқаш мыс қорыту зауытының ауысым инженері, инженер - металлургі болып қызмет етеді. Мәдина Қожбанқызы Бегалиева "Қартайғым келмейді" деген мақаласында былай деп жазады: "Мен Ұлы Қазақ революциясының бірінші күнінен бастап жаңа өмір үшін күрескен бақытты ұрпақтың жалғасымын. 1931 жылы коммунистік партияның орталық комитетіне Сталин атындағы өндірістік академиясының түсті металдар факультетіне оқуға жіберу жөнінде өтініш білдірдім. 1935 жылдың 29 желтоқсанында академияны аяқтап "Балқаштағы мыс балқыту зауытының бағдарламасы" тақырыбында дипломдық жұмысымды қорғадым. Квалификациялық комиссияның төрағасы И.М. Будрянский мені оқуды аяқтауыммен құттықтап: - Бүгін академияда үш мереке, инженер-металлург квалификациясы дипломдық жұмысын беске қорғаған қазақ қызына бұйырды, - дегенін естігенде, жүрегімді қуаныш пен мақтаныш кернеді".

"Мен Балқаштағы мыс балқыту зауытына келдім. Ол кезде зауыт аумағында қарқынды құрылыс жүргізіліп жатқан болатын. Болашақ нысандардың іргетасы қаланып жатты. Тек қана шағын тәжірибе зауыты жұмыс істеп тұрды. Маған құрылыс жұмысына қатысуға, жұмысшы металлургтерді дайындауға тура келді. Үш трубаның бірінші кірпіштерін, мыс зауытының балқыту пештерін ұжымның шешімімен өз қолыммен қойғанымды мақтан тұтамын. Бірінші қара мысты жұмысшы қауымы берді. Олардың арасында менің шәкірттерім де болды..."

Қазақ әйелдері арасынан шыққан тұңғыш инженер-металлург, мемлекет қайраткері Мәдина Қожбанқызы Бегалиева

(жалғасы) **Өндірістегі әйелдер еңбегі**

Е.Ф. Иванова (1923-1975) Ресейдің Қорған облысында дүниеге келді. Социалистік Еңбек Ері (1966ж) Елизавета Федоровна Иванова 1940 жылдан бастап үш түрлі мамандық бойынша жұмыс істеді. Соғыс жылдарында кран машинисі болып істеген ол жеңіске қосқан үлесі үшін «Еңбекте үздік шыққаны үшін», «1941-1945 жж. Ұлы Отан соғысындағы ерен еңбегі үшін» медальдарымен марапатталды. Ол ұзақ жылғы еңбек жолында жүз тонналық кранның машинисі, вагонға аудару операторы, кезекші электрликтің жұмыстарын үздіксіз атқарды. Ұнтақтау цехында жиырма тоғыз жыл тынбай еңбек етті. Оның адал еңбегі жоғары бағаланып, 1960 жылы түсті металлургияны дамытуға қосқан зор үлесі үшін Социалистік Еңбек Ері атағы берілді. 1961 жылдан металургтер қаласы әйелдер кеңесінің мүшесі, цехтың кәсіподақ комитетінде жұмыс істеді. Ұзақ жылдар қоғамдық жұмыстар атқарып, Балқаш қалалық және Қарағанды облыстық Кеңестердің депутаты болып сайланды.

Е.Ф.Иванова
Социалистік Еңбек Ері

(жалғасы) **Өндірістегі әйелдер еңбегі**

Чекушина Нина Григорьевна, БКМК-ның мыс байыту фабрикасының аға флотаторы. Балқаш мыс қорыту зауытында 1945 ж. Фабрикалық – зауыт мектебін бітіргеннен кейін келген. Н.Г.Чекушина – Мемлекеттік сыйлықтың иегері, бірнеше рет түсті металлургия саласында, жұмысшы жетекші мамандар арасында болған жарыстарды басқарған, жанашыл, кен байытуда жана әдістерді қолданып, жоғарғы сапалы мыс өндіруге атсалысады. Нина Григорьевна кәсіподақ қозғалысының көшбасшысы, комбинаттағы кәсіподақ комиссиясының әйелдер арасындағы төрайымы, облыстық кәсіподақ комитетінің металлургия саласы бойынша мүшесі болды. 1973 ж. 29 желтоқсанда Н.Г.Чекушинаға Социалистік Еңбек Ері атағы берілді.

Чекушина Нина Григорьевна ұзақ жылғы қажырлы еңбегі үшін 1966 жылы Ленин орденімен марапатталып, 1973 жылы Социалистік Еңбек Ері атағын алды. 1975 жылы Нина Григорьевна СССР Мемлекеттік сыйлығына ие болды.

*Нина Григорьевна Чекушина
Социалистік Еңбек Ері*

